

TRƯỚC MỘT SỐ TÂM TRẠNG VÀ THÁI ĐỘ CỦA THANH NIÊN HỌC SINH TẠI THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

LƯU PHƯƠNG THẢO

Chúng tôi muốn nói đến các thanh niên sinh viên, đội ngũ tri thức dự bị đang được đào tạo trong các trường đại học. Đã gần 10 năm sau ngày miền Nam giải phóng, họ là những thanh niên đang trưởng thành, được đào tạo dưới mái trường xã hội chủ nghĩa. Trong tương lai gần đây, họ sẽ là những kỹ sư, bác sĩ, những nhà quản lý, những thầy cô giáo, những người nghiên cứu, phát minh khoa học.

Những thanh niên sinh viên này có những thuận lợi hơn về một số mặt so với các tầng lớp thanh niên khác trong cùng độ tuổi (thanh niên công nhân, bộ đội, thanh niên xung phong). Họ có cái may mắn là sớm được tuyển chọn vào trường đại học, được đào tạo có hệ thống, nên trình độ học vấn tất nhiên cao hơn, thời gian nhàn rỗi của họ cũng nhiều hơn. Hoàn toàn tùy thuộc về họ những tháng nghỉ hè, những ngày chủ nhật, các ngày lễ lớn trong năm. Rõ ràng, và có một trình độ học vấn, họ dễ dàng tiếp xúc, tham dự vào đời sống tinh thần của xã hội, họ tiếp xúc rộng rãi với các phương tiện truyền thông đại chúng ở mật độ đậm đặc và khá cao, nếu như chúng ta so sánh với các tầng lớp thanh niên khác.

Nhưng những người trẻ tuổi hằng ngày đọc sách này không phải chỉ có toàn là những thuận lợi. Vì họ cũng sống trong xã hội đang trải qua những biến động lớn lao trong quá trình cải tạo và xây dựng chủ nghĩa xã hội, trong khi cuộc chiến tranh phá hoại nhiều mặt của kẻ địch vẫn dai dẳng và phức tạp. Chúng tôi muốn nói rằng ở những người tri thức trẻ tuổi này cũng có những băn khoăn trăn trở, cũng có những mâu thuẫn, phân vân trong tâm tư nguyện vọng của họ, có điều những khó khăn ấy cũng tế nhị và thoáng nhìn qua thì cũng khó nhận thấy.

Khoảng cách còn xa giữa cuộc sống thực tế và mong ước với tương lai khiến họ chưa thực sự được vững vàng, nhiều người chưa đủ bản lĩnh để đương đầu với những khó khăn trên bước đường đi tới. Điều đó biểu hiện một phần trong tâm trạng một số thanh niên không sẵn sàng đi xa khi được phân công tác, không sẵn sàng thi hành nghĩa vụ quân sự khi có lệnh gọi ...

Ở một số thanh niên, thái độ học tập cũng còn có nhiều lẩn cẩn, còn có nhiều biểu hiện lúng túng, “trung bình chủ nghĩa”- “chỉ cần học vừa đủ để khỏi lưu ban, thi rớt”. Các sinh viên vẫn còn chưa thấy sự hài hòa, bổ sung cho nhau giữa học tập chuyên môn và công tác xã hội, ví dụ như cho rằng tham gia công tác Đoàn thì chỉ bận rộn thêm, và học tập chuyên môn sẽ giảm sút đi. Hay là cũng còn có một bộ phận thanh niên lơ là với việc phấn đấu vào Đoàn. Dù là đa số các sinh viên đã đứng vào đội ngũ của Đoàn, nhưng ngay cả đoàn viên cũng có người quan niệm rằng: “Không cần thiết phải vào Đoàn, chỉ cần học tốt, công tác tốt là được”.

Có điều kiện để tiếp xúc với các phương tiện truyền thống khá dễ dàng, nhưng họ lại ít quan tâm đến thời sự chính tả và kinh tế. Các loại tin tức về khoa học, văn nghệ, thể thao... thu hút sự chú ý của họ nhiều hơn. Về tình hình kinh tế trong nước, có nhiều người “không biết rõ”, mặc dù các bạn trẻ vẫn ý thức rằng : “Là sinh viên thì cũng cần phải quan tâm đến chính trị”, tuy vậy, thực tế là vẫn còn thiếu sự chú ý đến thông tin về thời sự chính trị.

Chúng ta cũng thấy rằng trong giới sinh viên hãy còn nhiều người chưa mạnh dạn đấu tranh chống những thị hiếu lỗi thời. Điều đó biểu hiện trong thái độ thỏa hiệp với việc nghe lại nhạc vàng. Hãy còn nhiều người cho rằng “Lâu lâu nghe cũng được, vì nó lam cho thoải mái”, thậm chí có người cho rằng “cũng nên nghe, vì nó làm phong phú đời sống tinh thần”!

Khi được hỏi về một bài hát rất được phổ biến ở miền Nam trước đây, về nội dung câu ca “Hai mươi năm nội chiến từng ngày”, là “đúng” hay “sai”, thì một số thanh niên đã trả lời một cách mơ hồ, chưa thấy hết đó là luận điệu tâm lý chiến dưới thời Mỹ - ngụy.

Đối với nhạc phương Tây, có trên 80% tán thành việc phổ biến, vì các sinh viên đồng ý rằng: “Cũng cần có nhạc nước ngoài cho đời sống tinh thần thêm phong phú, nhưng phải có chọn lọc”.

*

* *

Chúng ta rất tin rằng những cái mới, những cái tốt đẹp có đủ sức mạnh để đẩy lùi, xóa sạch những cái cũ, những cái xấu. Vấn đề là cần trang bị cho các bạn trẻ kiến thức về mỹ học, giúp họ có đủ khả năng đánh giá và lựa chọn theo những thị hiếu thẩm mỹ lành mạnh. Điều này nói lên một *nhu cầu bức xúc hiện nay là đạo đức học và mỹ học Mác - Lênin cần được giảng dạy có hệ thống trong các nhà trường* để giúp cho bạn trẻ vươn tới những hiểu biết và những giá trị tinh thần tốt đẹp, để họ hiểu rằng thế nào là một thị hiếu nghệ thuật phong phú và lành mạnh? Và như thế càng phải có kiến thức tâm hồn và một nhân cách ra sao ?

Nếu như chúng ta công nhận thành quả lao động của một con người là thước đo giá trị đạo đức của bản thân họ, thì đạo đức của một người học sinh là phải nỗ lực học tập và rèn luyện để đạt được kết quả cao nhất. Hãy thử lý giải vì sao còn có những bạn sinh viên học uể oải chán chường? Vì sao không có động cơ học tập tốt? Vì sao tâm trạng trung bình chủ nghĩa còn khá phổ biến ? Vì sao mà họ không hiểu hết được giá trị của việc học tập. Chúng tôi nghĩ rằng, chúng ta chưa làm cho họ nhìn thấy một thực tế rất rõ ràng, là trong khi họ ngồi dưới trường học thì biết bao thanh niên cùng tuổi đang lao động cật lực nơi đồng ruộng, trên công trường, trong nhà máy , và bao nhiêu người đang cầm súng, bao nhiêu người đã hy sinh xương máu ở chiến trường.

Qua cuộc điều tra, chúng tôi thấy chỉ có khoảng 34% xác định rằng: “Học, tốt nghiệp, và theo sự phân công của Nhà nước”. Số còn lại thì: “chưa biết tính sao”, “tới đâu hay tới đó”, hay là “tìm cách xin vào cơ quan ở thành phố”. Không phải vì họ không có lý tưởng, không phải họ không hiểu được những giá trị tốt đẹp của xã hội mới. Chính những sinh viên này cũng ý thức rõ ràng những điểm ưu việt của chế độ mới. Họ đã nói rằng: “Con người được sống bình đẳng và có lý tưởng chân chính”. Nói rằng: “Người lao động làm chủ được chăm lo và tôn trọng”. Họ cũng biết rằng:

“Những công trình quan trọng của đất nước đang được xây dựng”. Và họ cũng “cảm thấy tự hào, dù quê hương đang còn nhiều gian khổ”.

Nhưng chính vì mang một tâm trạng chưa rõ ràng về tương lai của bản thân mình, họ đang có thái độ thụ động trong học tập. Bên cạnh đó cũng còn những hiện tượng ảnh hưởng đến động cơ học tập như là điều kiện ăn ở, như là sự quan tâm, thông cảm của gia đình..

Về điều kiện học tập, các bạn trẻ gặp những khó khăn gì? Có đến gần 90% tự nhận xét rằng mình còn thiếu sách báo về chuyên môn để học. Về điều kiện sinh hoạt vật chất của bản thân, có đến 70% cho rằng mình “còn thiếu”, hoặc còn “quá nhiều”. Về điều này, cũng cần lưu ý đến các sinh viên sống xa nhà, ở trọ, hay ở các ký túc xá, vì thành phố Hồ Chí Minh là trung tâm đào tạo đại học cho sinh viên tất cả các tỉnh phía Nam. Nhà trường cần quan tâm hơn nữa đến bữa ăn còn kham khổ của họ ở các bếp ăn tập thể của sinh viên, vì điều này cũng có ảnh hưởng trực tiếp đến sức khỏe và tinh thần học tập của họ.

Ở vào độ tuổi quan trọng trong sự phát triển và hình thành nhân cách, *các vi môi trường (gia đình, nhà trường và đoàn thể xã hội) được tổ chức tốt sẽ có tác động hiệu quả tích cực đến việc đào tạo con người mới.* Cũng chính vào độ tuổi giao thời này, các bạn trẻ mong muốn được gia đình và xã hội công nhận mình là một người đã trưởng thành. Nhưng bản thân họ thì chưa tự lập hoàn toàn được, mà hãy còn lệ thuộc vào kinh tế của gia đình, mà các bố mẹ thì thông thường vẫn coi đứa con rất to khỏe của mình nhưng còn đi học, chưa bước vào cuộc đời làm lụng, là hãy còn rất nhỏ rại. Và chính vì thế mà các bậc cha mẹ còn không cảm thông hết được mọi điều mà các bạn thường quan tâm. Khi gặp khó khăn, rắc rối thì đa số các bạn trẻ muốn “tự mình suy nghĩ và giải quyết lấy”, nhiều lắm là họ muốn “tâm sự với bạn bè”, chứ người thân trong gia đình thì ít gần gũi hơn. Họ có quyết tâm cao và muốn tự quyết định mọi chuyện một mình nhưng lại lệ thuộc vào kinh tế của gia đình, điều đó tạo nên những mâu thuẫn lớn trong việc định đoạt những bước ngoặt quan trọng về nghề nghiệp, về tình bạn, về tình yêu... Nếu như không có sự thông cảm của gia đình thì cũng dễ đẩy tới những bi kịch không cần thiết. Một bạn nam sinh viên cũng muốn đi nhận công tác xa nhà, hay thi hành nghĩa vụ quân sự, nhưng lại thấy khó xử nếu gia đình không đồng ý, không động viên, ủng hộ anh ta. Cái thiếu sót ở đây là ý thức trách nhiệm đối với xã hội, họ chưa nhận thức rằng tuổi trẻ phải sẵn sàng gánh nhiệm vụ của đất nước trên vai.

Đào tạo một con người sống có trách nhiệm với chính bản thân mình và với mọi người, điều đó chính là đạo tạo cho con người có lý tưởng cao đẹp và có lòng dũng cảm. Để đừng bao giờ thiếu tự tin, thiếu nghị lực; để dám nhận gian khổ và không ngại khó khăn. Để những người trẻ tuổi say mê đeo đuổi sự nghiệp chân chính, có ý nghĩa xã hội cao, đồng thời luôn luôn có mối quan hệ với mọi người bằng lòng nhân hậu, bằng tình nghĩa bạn trẻ. “Tính tích cực xã hội” hoàn toàn xa lạ với “lòng hiếu danh”. Và lao động trí óc không phải chỉ là vì một thứ “chủ nghĩa sự nghiệp” mơ hồ nào đó.

Trí tuệ con người có thể hình thành trong sự yên tĩnh, nhưng nhân cách sẽ được thử thách trong cơn bão táp. Các vi môi trường gia đình, nhà trường, các tổ chức đoàn thể đang đóng vai trò quan trọng trong việc trang bị hành trang, nghị lực cho các bạn trẻ bước vào đời.